

УДК 378.147:37.06

DOI: 10.36550/2415-7988-2021-1-197-81-86

ГОЛОВКО Ірина Олексіївна –

кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри іноземних мов

Центральноукраїнського національного технічного університету

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6690>email: irinagolovko873@gmail.com**ГАВРИЛЕНКО Ольга Миколаївна** –

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри іноземних мов

Центральноукраїнського національного технічного університету

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4653-8183>email: olga_kr@i.ua

ПРОФЕСІОНАЛІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНІЙ МОВІ СТУДЕНТІВ ТЕХНІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ В КОНТЕКСТІ КОМПЕТЕНТІСНОГО ПІДХОДУ

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Одним із головних напрямів реформування вищої освіти на сучасному етапі її розвитку є модернізація за європейським зразком з метою приведення вищої освіти до єдиних стандартів та критеріїв. Державні стандарти вищої освіти окреслюють коло кваліфікаційних вимог до майбутніх спеціалістів технічного профілю, які встановлюють відповідність між запитами виробництва та наявністю професійно орієнтованого змісту навчання, що вимагає засвоєння студентами ЗВО професійно спрямованого набору знань, вмінь та навичок, а також розвиток якостей особистості, які забезпечують здатність професіонального та соціального спілкування з вітчизняними та закордонними партнерами [4, с. 1–4; 8, с. 17].

Відповідно, значно підвищується роль вивчення іноземної мови здобувачами вищої освіти до рівня B1, що передбачає і зміну підходу до вибору принципів навчання, критеріїв відбору змісту предмета вбік професійно орієнтованого навчального матеріалу з іноземної мови для студентів технічних спеціальностей.

Разом з цим, перед методистами, педагогами та науковцями постає питання розробки нових або комбінації існуючих напрямків професіоналізації навчання іноземним мовам та дидактичних принципів в процесі її викладання майбутнім фахівцям технічних закладів. Саме цій проблемі присвячена наша розвідка.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Зазначена нами проблематика професіоналізації навчання в технічному ЗВО в контексті дисципліни «Іноземна мова» та «Іноземна мова професійного спілкування» розкривається авторами-дослідниками з методики викладання іноземних мов з різних позицій. Питання навчання іноземній мові у вищій школі як засобу спілкування висвітлювали в своїх працях І. Бім, Н. Гальскова, І. Зімяя та ін. Проблеми

формування комунікативних вмінь засобами іноземної мови були відображені в роботах Р. Кузнецова, А. Леонтьєва, Ю. Пассова. Визначення змісту навчання іноземній мові розглядали Н. Гез, Д. Матухін, Р. Мільруд, М. Озерова, О. Пасічник, Г. Фролова. Засобом формування професійної направленості присвячені праці Н. Алексєєва, А. Вербіцкого, І. Максимова.

Аналіз різних точок зору, що розглядалися педагогами, методистами, науковцями та дослідниками, по проблемі зазначеної нами розвідки, показав, що в теорії навчання іноземним мовам існує багато методик та підходів для ефективного та інтенсивного навчання практичному володінню іноземної мови. Проте, маємо констатувати, що професіоналізація навчання в процесі формування вмінь та навичок у студентів технічних спеціальностей використовувати іноземну мову для реалізації професійно значимої пізнавальної та комунікативної діяльності і розвитку своїх особистісних якостей мають ряд особливостей, які мають бути враховані під час навчального процесу. Окреслена проблематика, на наш погляд, недостатньо вирішена, тому має дискутуватися серед педагогів-практиків. За сукупністю викладених аргументів вважаємо тему нашої розвідки актуальною.

Мета статті – визначити особливості професіоналізації навчання іноземній мові студентів технічних спеціальностей ЗВО згідно зі встановленими стандартами вищої школи.

Виклад основного матеріалу дослідження. Головна ідея сучасної професійної освіти, яка витікає з державних стандартів вищої освіти (2017 р.) [7], полягає в комплексній підготовці не лише спеціаліста, який володіє професійними знаннями, вміннями, навичками, але й в розвитку його особистісних якостей. Серед них слід виділити такі як ініціативність,

комунікабельність, вміння проявляти на високому рівні свої ділові та індивідуальні якості: відповідальність, поважне ставлення до права інтелектуальної власності, встановлення та укріплення контактів з колегами та вченими як вітчизняними так і закордонними, вміння користуватися іншомовною фаховою літературою. Висунуті вимоги свідчать про затребуваність на ринку праці компетентних фахівців. Отже, за основу одного з перспективних напрямів при розробці стандартів третього покоління у підготовці майбутніх спеціалістів був прийнятий компетентнісний підхід. Це стосується і фахівців інженерно-технічного профілю [7].

Під поняттям «компетентнісний підхід» трактується спрямованість освітнього процесу на формування і розвиток ключових (базових, основних) та предметних компетентностей особистості [8, с. 31]. В свою чергу, освітній процес загалом розглядається методистами та дидактами в двох аспектах: прагматичному та загальноосвітньому. Прагматичний аспект вищої освіти покликаний формувати певний комплекс знань та вмінь, які дозволять випускникам технічних ЗВО успішно вирішувати професійні завдання. Загальноосвітній аспект розглядає навчання в ЗВО з позиції його виховально-розвиваючого впливу на особистість студента. Прослідковується цілковито очевидним нерозривний зв'язок цих двох аспектів в процесі формування майбутнього фахівця. Тому спеціалізацію слід сприймати «як процес розкриття інтелектуального та світоглядного потенціалу особистості по мірі накопичення знань та навичок, затребуваних в майбутній професійній діяльності» [11, с. 96]. Так, по мірі розвитку інтелектуальних та світоглядних здібностей, у студентів формується набір компетенцій, які складають загальну та професійну компетентність особистості. Для досягнення бажаних результатів розвитку компетентності здобувачів вищої освіти слід застосовувати засоби, організаційні форми, методи, принципи, моделі й технології навчання, які враховують професіоналізацію.

Висунуті вимоги до здобувачів вищої освіти безпосередньо підвищують значення вивчення іноземної мови, а іншомовна компетенція, як складова професійної компетентності, стає суттєвим компонентом майбутньої професійної діяльності спеціаліста – випускника ЗВО різних напрямів підготовки і розглядається як обов'язковий складник загальної фахової підготовки. Спираючись на думку Д. Матухіна, зазначимо, що іноземна мова в контексті навчального процесу в нелінгвістичних ЗВО, до яких відносяться і

технічні, виступає не спеціальною базою, а додатком до загальної культури, метою навчання якої є досягнення рівня, достатнього для практичного використання іноземної мови в майбутній професії [6, с. 124]. Мета формує і засоби її досягнення – професійно орієнтований підхід до навчання, який передбачає професійну спрямованість не лише змісту навчальних матеріалів, але й діяльності, що включає в себе прийоми та операції, які формують професійні вміння та іншомовну компетентність. Таким чином, мету навчання іноземній мові майбутніх спеціалістів потрібно фокусувати на професійно-діловій складовій. В цьому ключі іншомовна професійна компетентність виступає і засобом комунікації, і засобом компетентності для успішної реалізації фахівця в подальшій професійній діяльності [2, с. 13]. Професійна компетентність формує і вибір підходів професіоналізації навчання іноземній мові.

Одним з основних напрямків, за якими реалізується професіоналізація навчання англійській мові, є відбір навчального матеріалу, який має професійну значущість. Основою положим принципом при відборі навчального матеріалу є принцип доступності: матеріал має бути зрозумілим для студентів, подача має здійснюватися послідовно та поетапно в процесі навчання іноземній мові, починаючи з базових загальних знань і поступово переходячи до матеріалу за фахом, який є вже відомим студентам з профільних дисциплін. Так поступово формуються професійно значущі вміння студентів-інженерів. В дидактичній літературі вміння умовно поділяють на навички використання іноземної мови для реалізації професійно значимої пізнавальної (когнітивної) та комунікативної діяльності в тих формах та сферах спілкування, які є найбільш вірогідними в майбутній професії випускників.

Сфери спілкування визначають вибір тем, які мають бути узгоджені відповідно до спеціальностей з вправами, в яких реалізовані дидактичні принципи для формування професійно значущих когнітивних та комунікативних вмінь [3, с. 122]. Серед дидактичних принципів, які значно сприяють професіоналізації навчання та використовуються в роботі над темами, слід виділити порівняння (співставлення, зіставлення, контрастивність) в презентації та засвоєнні тематичних матеріалів; проблемність в постановці питань та формуванні завдань; актуальність використаних навчальних матеріалів; ситуативність. Робота над темами проводиться по двом напрямкам. Перший

напрямок передбачає засвоєння основного матеріалу з обов'язковим відпрацюванням тематичної лексики та завданнями, що контролюють розуміння текстів та правильність використання тематичної лексики. Другий – робота з додатковими матеріалами, яка становить самостійний вид навчальної діяльності і носить дослідницький характер.

Так у ході вивчення таких професійно значущих тем, наприклад, «Принципи роботи електростанцій» студентам-електрикам, наприклад, пропонується порівняти та виділити спільне та відмінне в виробничих процесах на вітчизняних та закордонних підприємствах будь-якої країни, на їх власний розсуд, зазначити проблеми, з якими стикаються підприємства в процесі роботи та шляхи їх вирішення, висловити свою точку зору на перспективи застосування нових альтернативних джерел енергії, можливої співпраці та розробки спільних проєктів з закордонними фірмами-партнерами тощо. В якості додаткового матеріалу, який виноситься на самостійну роботу, пропонується скласти тези власного міні-проєкту на тему перспективного використання сонячних батарей. Враховуючи обране студентом підприємство, слушно висловити власну думку про бажання/небажання можливої праці в його складі. Однак опрацьовувати кожен із запропонованих видів монологічних висловлень слід спочатку в постановочних моделях, з опорними виразами, використовуючи різні вставні слова-зв'язки.

Одним з базових підходів у навчанні студентів технічних спеціальностей є текстовий підхід. Наявність озвучених автентичних текстів дозволяє студентам скоріше засвоїти мовні закони іноземної мови. Ефект усного випередження в навчанні, коли мовний матеріал, що активізується, звучить усно в осмислених ситуаціях, потім обігрується студентами в різних обставинах спілкування і лише потім з'являється у вигляді письмового або іншого тексту, також грає позитивну роль. Багатократне повторення матеріалу, використання його в різних за змістом видах діяльності дозволяє збагатити досвід комунікативної поведінки студентів технічних спеціальностей.

В останні десятиліття одним з ефективних способів інтенсифікації навчального процесу, який сприяє професіоналізації навчання іноземній мові є використання ігрових та проєктних технологій. Найбільш поширені – кейс-метод, технологія есе, портфоліо, технології розвитку критичного мислення, навчання в співпраці. Використання їх в навчальному процесі є

ефективними факторами активізації навчальної діяльності студентів. Ігрові технології розвивають креативне та критичне мислення студента як майбутнього фахівця, розкривають особистісний потенціал у мовленнєвій діяльності та сприяють невимушеному відтворенню мовлення [5, с. 317].

Під час гри ефективно реалізуються різні дидактичні принципи [3, с. 31]. Так, дидактичні принципи «ситуативність» та «проблемність» якнайкраще реалізується в рольових та ділових іграх, однією з форм якої є дискусія. Проведення дискусії зі студентами технічних спеціальностей є надзвичайно складною справою. Підготовка до дискусії має проводитися в декілька етапів. На першому етапі опрацьовуються лексичні одиниці та ключові фрази за темою. Це може відбуватися паралельно із засвоєнням усної текстової діяльності. Студенти засвоюють готові мовні блоки та фрази-кліше, виконують ряд вправ рецептивно-продуктивного та граматичного виду, виконують роботу з перекладу тексту. На другому етапі відбувається інтенсивна робота по практиці мовлення. Мовні формули та вміння відпрацьовуються в постановочних діалогах, студентам пропонується скласти власні діалоги (робота в парах) та міні-монологи згідно із запропонованими їм навчальними комунікативними ситуаціями. Так формується фразовий стереотип, який надає впевненість студентам в тому, що вони знають що і як сказати, та знімає своєрідну скутість мовлення. На третьому етапі студентам належить проявити свою комунікативну компетенцію в обставинах, максимально наближених до реального спілкування з носіями англійської мови. До них відноситься спілкування в діловій, виробничій та побутовій сферах, що дозволяє опрацьовувати професійні навички та вміння, необхідні в майбутній фаховій діяльності як інженера [11, с. 97].

Як показує аналіз методичної літератури, використання ділової та рольової гри в процесі навчання іншомовній комунікації пов'язана ще з одною сучасною тенденцією – застосуванням іноземної мови як інструмента спілкування в діалозі культур (І. Бім, Н. Гальскова, А. Мільруд) [3, с. 67]. На думку методистів, навчальна дисципліна «Іноземна мова» виступає засобом комунікативного та соціокультурного розвитку студентів в певній мірі за рахунок правильної організації лінгвокраїнознавчого підходу. Такий підхід забезпечує оволодіння мовою в тісному зв'язку з іншомовною культурою, яка включає в себе різноманітні відомості про історію, побут, звички, спосіб життя країни, мова якої

вивчається [6, с. 122]. Так розвивається у студентів потреба та здатність брати участь у міжкультурній комунікації, оскільки мовленнєве спілкування з носієм іншомовної культури неминуче залучає їх в контекст міжкультурних зв'язків, діалогу та відмінностей [10, с. 220]. У такий спосіб зростає необхідність опрацювання сценаріїв не лише типових ситуацій спілкування, що існують у представників іншої культури, а надбання вмінь правильного вибору стратегій для виконання певної комунікативної задачі під час міжнародного спілкування. Для успішного виконання комунікативних задач, які можуть ставитися в сфері професійної комунікації, фахівець-інженер повинен вміти обрати стратегію спілкування, враховувати національні особливості учасників. За допомогою дидактичної гри, як згадувалося раніше, можна моделювати різні ситуації міжнародних контактів та виробляти способи подолання лінгвістичного бар'єру в спілкуванні. Для цього важливо долучати студентів до іншомовної культури різними прийомами та методами роботи з автентичними текстами, що містять культурологічну інформацію, та формувати міжкультурну компетенцію [11, с. 96].

Одним з ефективних видів роботи по розвитку навичок мовлення, а точніше виступу перед аудиторією, є презентація. Враховуючи міждисциплінарний характер іноземної мови як навчальної дисципліни, під час презентації поряд з формуванням іншомовної комунікативної компетенції має місце і розвиток загальних (ключових) компетенцій, необхідних в сфері професійної активності. Отже, професійна спрямованість діяльності майбутніх спеціалістів інженерно-технічного профілю вимагає інтеграції дисципліни «Іноземна мова» з профілюючими дисциплінами та ставить перед викладачем іноземної мови задачу навчити майбутнього спеціаліста на основі міжпредметних зв'язків використовувати мову і як засіб систематичного поповнення своїх професійних знань, і як засіб формування професійних умінь та навичок майбутнього спеціаліста [6, с. 124]. Презентації на заняттях з англійської мови розвивають широкий спектр вмінь, необхідних як у вивченні іноземної мови, так і в майбутній професійній діяльності. Для їх опрацювання використовуються різні вправи, які спираються на викладення прочитаного тексту. Презентація – це можливість для студентів не лише виступити перед аудиторією, але й розвинути навички спонтанної дискусії, говоріння та письма (тези виступу); закріпити впевненість у використанні іноземної мови в професійній діяльності.

Висновки та перспективи подальших розвідок напряму. Професіоналізація навчання іноземних мов в технічному ЗВО в контексті компетентнісного підходу ставить низку завдань із розвитку особистісної компетентності у майбутніх фахівців: професійних навичок – оволодіння професійною і вузькопрофесійною лексикою, здобуття комунікативних навичок професійного спілкування, формулювання іноземною мовою власної точки зору щодо фахових проблем. В цьому руслі навчальний процес, на нашу думку, має бути спрямованим на необхідність закласти студентам основи володіння іноземною мовою з метою усного та письмового професійного спілкування, а також створити базу для самоосвіти та підвищення професійної й загальноосвітньої компетенції, що визначиться здатністю фахівця розв'язувати проблеми різної складності на основі наявних знань та досвіду. Перспективу подальших розробок у вирішенні проблеми навчання іноземній мові в технічному ЗВО ми вбачаємо на основі вдосконалення методики, яка припускає використання інтенсивних засобів навчання навичкам іноземної комунікативної компетенції.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Амитрова М. В., Нелюбина Е. А., Комарова Е. Ю. Содержание обучения иностранному языку и его влияние на формирование социально значимых качеств профессиональной деятельности у студентов технического ВУЗа. *АНИ: педагогика и психология*. 2016. Т. 5. № 4(17) С. 32–35
2. Бережанська Н. А., Оніщук І. І. Особливості навчання іноземної мови студентів гуманітарних спеціальностей у вищих навчальних закладах України. *Інноваційна педагогіка*. Одеса, 2020. Випуск 23. Т. 1. С. 13–15.
3. Гальскова Н. Д. Современная методика обучения иностранному языку : пособие для учителя. М. : АРКТИ-Глосса, 2000. 165 с.
4. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / Наук. ред. українського видання С.Ю. Ніколаєва. К. : Ленвіт, 2003. 273 с.
5. Иванова О. Э., Точилкина Т. Г. Метод критического мышления как средство формирования иноязычной коммуникативной компетенции обучающихся. *Балтийский гуманитарный журнал*. 2017. Т. 6. №4(21). С. 316–318. Режим доступу: <https://cyberleninka.ru/article/n/metod-kriticheskogo-myshleniya-kak-sredstvo-formirovaniya-inoazychnoy-kommunikativnoy-kompetentsii-obuchayuschihsva/viewer> (дата звернення: 03.05.21).
6. Матухин Д. Л. Профессионально-ориентированное обучение иностранному языку студентов нелингвистических специальностей. *Язык и культура. Научный журнал на тему:*

Языкознание и литературоведение. 2011. № 53 С. 121–129. Режим доступу: <https://cyberleninka.ru/article/n/professionalno-orientirovannoe-obuchenie-inostrannomu-yazyku-studentov-nelingvisticheskikh-spetsialnostey> (дата звернення: 03.05.21).

7. Методичні рекомендації щодо розроблення стандартів вищої освіти, затверджені наказом Міністерства освіти і науки України від 01.06.2017 р. № 600 (у редакції наказу Міністерства освіти і науки України від 21.12.2017 р. № 1648), схвалені сектором вищої освіти Науково-методичної Ради Міністерства освіти і науки України (протокол від 29.03.2016 № 3). Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/rekomendatsii-1648.pdf> (дата звернення: 03.05.21).

8. Нефёдов О. В. Современные концепции обучения иностранным языкам студентов-нелингвистов в высшей школе. *Вестник Нижневартовского государственного университета*. 2017. №3. С. 31–38. Режим доступу: https://vestnik.nvsu.ru/2311-1402/article/view/49525/ru_RU (дата звернення 03.05.21)

9. Рудницька К. Професійно-орієнтоване навчання іноземної мови майбутніх фахівців економічного профілю. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Педагогічні науки*. 2017. № 4. С. 456–460. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmdup_2017_4_88 (дата звернення: 03.05.21).

10. Савченко О. В. Компетентнісний підхід у навчанні іноземної мови і склад професійно-комунікативної компетенції. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації*. 2020. Том 31 (70). № 2 Ч. 2. С. 218–224. Режим доступу: <https://ir.vtei.edu.ua/g.php?fname=26913.pdf> (дата звернення: 03.05.21).

11. Солдатов Б. Г., Солдатова Н. В. К вопросу о профессионализации обучения иностранному языку студентов юридических специальностей. *Философия права*. 2018. № 1 (84). С. 95–99.

REFERENCES

1. Amitrova, M. V., Nelyubina, E. A., Komarova, E. Y. (2016). *Soderzhanie obucheniya inostrannomu yazyku i ego vliyanie na formirovanie sotsialno znachimyyh kachestv professionalnoy deyatelnosti u studentov tehnikeskogo VUZa*. [Content of the process of foreign language teaching and its influence on the social important qualities formation for professional occupation of higher school technical students]. Moskva.

2. Berezhanska, N. A., Onischuk, I. I. (2020). *Osoblivosti navchannya inozemnoyi movi studentiv gumanitarnih spetsialnostey u vischih navchalnih zakladah Ukraini*. [Peculiarities of study of foreign language students of humanities specialties in higher education in Ukraine]. Odesa.

3. Galskova, N. D. (2000). *Sovremennaya metodika obucheniya inostrannomu yazyku. Posobie*

dlya uchitelya. [Modern methods of foreign languages teaching. Method guide for teachers]. Moskva.

4. *Zagalnoevropeyski Rekomendatsii z movnoyi osviti: vivchennya, vkladannya, otsynuyvannya* (2003). [Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment]. Kyiv.

5. Ivanova, O. E., Tochilkina, T. G. (2017). *Metod kriticheskogo myshleniya kak sredstvo formirovaniya inoyazychnoy kommunikativnoy kompetentsii obuchayuschihya*. [The method of critical thinking as a means of forming foreign language communicative competence of students].

6. Matuhin, D. L. (2011). *Profesionalno-orientirovannoe obuchenie inostrannomu yazyku studentov nelingvisticheskikh spetsialnostey*. [Professionally-oriented teaching of foreign languages to students of non-linguistic specialties].

7. *Metodychni rekomendatsii shchodo rozroblennia standartiv vyshchoi osvity, zatverdzhenykh nakazom Ministerstva osvity i nauky Ukrainy vid 01 chervnia 2016 r. № 600 (u redaktsii nakazu Ministerstva osvity i nauky Ukrainy vid 01 zhovtnia 2019 r. № 1254) skhvaleni sektorom vyshchoi osvity Naukovo-metodychnoi Rady Ministerstva osvity i nauky Ukrainy (protokol vid 29.03.2016 № 3)*. Kyiv.

8. Nefyodov, O. V. (2017). *Sovremennyye kontseptsii obucheniya inostrannym yazykam studentov-nelingvistov v vysshey shkole*. [Modern concepts of teaching non-linguistic students foreign languages in higher education institutions]. Nizhnevartovsk.

9. Rudnitska, K. (2017). *Profesiyno-orientovane navchannya inozemnoyi movi maybutnih fahivtsiv ekonomichnogo profilyu*. [Professionally-oriented foreign language teaching of future economic specialists]. Mykolayiv.

10. Savchenko, O. V. (2020). *Kompetentnisnyi pidhid u navchanni inozemnoyi movi i sklad profesiyno-komuunikativnoyi kompetentsiyi*. [Competence approach in foreign language teaching and the composition of professional and communicative competence]. Kyiv.

11. Soldatov, B. G., Soldatova, N. V. (2018). *K voprosu o professionalizatsii obucheniya inostrannomu yazyku studentov yuridicheskikh spetsialnostey*. [To the issue of professionalization of foreign language teaching for law students]. Moskva.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

ГОЛОВКО Ірина Олексіївна – кандидат педагогічних наук, старший викладач, старший викладач кафедри іноземних мов Центральноукраїнського національного технічного університету.

Наукові інтереси: професіоналізація навчання іноземній мові, іншомовна комунікативна компетенція, сучасні підходи до викладання іноземних мов в нелінгвістичних ЗВО.

ГАВРИЛЕНКО Ольга Миколаївна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри іноземних мов Центральноукраїнського національного технічного університету.

Наукові інтереси: іншомовна комунікативна компетенція, інноваційні методи навчання,

упровадження ІКТ у навчальний процес.

INFORMATION ABOUT THE AUTHORS

HOLOVKO Iryna Olexiyivna – PhD in Pedagogy, Senior Lecturer, Chair of Foreign Languages, Central Ukrainian National Technical University, Kropyvnytskyi.

Circle of scientific interests: professionalization of foreign language teaching, foreign language communicative competence, appliance of innovative

teaching methods at non-linguistic higher schools.

HAVRYLENKO Olga Mykolayivna – PhD in Pedagogy, Associate Professor, Chair of Foreign Languages, Central Ukrainian National Technical University, Kropyvnytskyi.

Circle of scientific interests: foreign language communicative competence, innovative teaching methods, implication of IT in teaching practice.

Стаття надійшла до редакції 20.05.2021 р.

УДК: 780.7+370.711+616.432

DOI: 10.36550/2415-7988-2021-1-197-86-91

GRINCHENKO Alla Mykolayivna –

PhD (Candidate of Pedagogical Sciences), senior lecturer, Department of Music and Instrumental Training, South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky

ORCID ID <https://orcid.org/0000-0003-1902-1453>

e-mail: allagrinch@gmail.com

ON THE PROBLEM OF THE INTERPRETIVE-PERFORMING PROCESS OF THE MUSICIAN-PIANIST

Formulation and justification of the relevance of the problem. Today's educational process is set up to specify the acquired knowledge, skills, abilities and their functional focus on the result of professional activity. The music industry is no exception. The professional development of the future musician depends not only on the factors of the educational process, but also on the individual abilities of the applicant, namely, the ability to mental activity, musical and auditory perceptions and self-control. For the future teacher-pianist, the formation of these skills allows you to independently and creatively develop musical works, thus realizing their musical and mental potential in their own professional activities.

The problem of the phenomenon of «thinkig» is covered in scientific works on philosophy, psychology, pedagogy; musical thinking is a priori in music psychology and pedagogy, musicology, performance.

Analysis of recent research and publications. The analysis of the scientific literature testifies to a thorough study of the concept of «musical thinking» as an independent species, its specifics and peculiarities of formation (M. Aranovsky, Yu. Kholopov, etc.). Musical thinking is considered from different scientific positions, namely: historical formation and development (B. Asafyev, V. Medushevsky, G. Riemann); in the culturological context (V. Medushevsky, E. Nazaykinsky); musical perception as a source of musical thinking (B. Asafyev, L. Vygotsky, A. Gotsdiner, V. Petrushin, B. Teplov); as a component of creative thinking (M. Kagan, Y. Kholopov).

Studies of modern developments in the phenomenon of representations in piano performance testify to the diversity of their content, namely: sound – timbre, musical – stylistic, auditory – motor, artistic – figurative, artistic – semantic. The methodological aspect of musical – auditory representations is based on the study of semiotic elements of musical language (M. Aranovsky, O. Zakharova, O. Sokol); genre and style aspect (N. Mozgalyova, O. Shcherbinina); specifics of musical perception (N. Anishchenko, G. Didych); methodical recommendations of famous pianists-teachers (G. Neuhaus, S. Savshinsky).

The study of the phenomenon of self-control in the musical aspect indicates its involvement in the psychological support of the performance process (L. Barenboim, L. Bochkarev, G. Tsypin) and the mechanism of the concert state (L. Bochkarev, J. Milstein, Y. Tsigarelli); and is also considered as a musical ability (E. Nazaikinsky, B. Teplov, Y. Tsigarelli), as the ability to concentrate the will (L. Bochkarev, J. Ilyin), as a component of cognitive processes (G. Hoffman, G. Kogan, V. Petrushin).

The purpose of the article. Theoretically identify and substantiate the individual characteristics of the musician in the interpretive performance process and the feasibility of their development in the process of learning to play the piano.

The main material of the study. It is known that the interpretive and performing process of a musician is aimed at comprehending the figurative content of the musical text and its implementation on the instrument. The depth of